

Beräkningsgrunder för livsmedelskonsumtionens
uppdelning på värdekomponenter

av

Odd Gulbrandsen

(bilaga till Den privata konsumtionen i Sverige
1931-65)

INDUSTRIENS UTREDNINGSGRUPP
Stockholm 1957

Beräkningsgrunder för livsmedelskonsumtionens uppdelning
vertikalt på värdekomponenter

Som utgångspunkt har tjänat serierna över livsmedelskonsumtionen. Av olika skäl har tobak och förtäring utom hemmet lämnats åsido och beräkningarna begränsats till perioden 1939-53.

Kvantiteterna av de konsumerade livsmedlen har följts baklänges genom de olika handelsleden. De varor som undergått industriell livsmedelsförädling har prissatts dels på det stadium då varan lämnar fabriken, dvs i regel tillverkningspris eller partipris, dels vid det stadium då råvaran lämnar producenten, dvs. i regel avräkningspriset till denne. För de livsmedel som inte undergår industriell förädling har endast producentpriset beräknats.

Vidare har kvantiteterna uppdelats på importerade och inhemska varor samt vad beträffar de inhemska varorna även på olika producentkategorier såsom jordbruk, trädgård och fiske. Skatter och subventioner har bestämts separat. Följande värdeserier har erhållits.

Livsmedelskonsumtion

Skatter och subventioner

Industriell tillverkning

av inhemsk industri förädlade livsmedel

av utländsk industri förädlade livsmedel

halvfabrikat från utländsk industriell livsmedelsförädling

Produktion

inhemska råvaror till industriell livsmedelsförädling

från jordbruk

från fiske

övriga inhemska produkter

från jordbruk

från trädgård

från fiske

importerade råvaror för industriell livsmedelsförädling

övriga importerade produkter

Genom att minska tillverkningsvärdet vid den inhemska livsmedelsindustrin med värdet av råvaror och halvfabrikat erhålles ett uttryck för det värdetillskott som ges livsmedlen genom inhemsk förädling. Minskas konsumtionsvärdet med konsumtionskatter, livsmedelsindustriens tillverkningsvärde (även import) och pro-

duktionsvärdet av ej vidare förädlade produkter (övrige inhemska och importerade) samt ökas det med konsumentsubventioner, erhålles ett uttryck för det värdetillskott som ges livsmedlen genom distributionen.

Viktigare underlag för uppläggning av hela serier har varit de officiella statistiska publikationerna Industri, Handel, Fiske och Accispfiktiga Näringar. Vissa serier har erhållits ur bilagorna till Kungl. Maj:ts propositioner om åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område de s.k. jordbrukskalkylerna. En del opublicerat material har även utnyttjats, bland annat från Statens Jordbruksnämnd, Jordbrukets Utredningsinstitut och Svenska Mejeriernas Riksförening.

Beräkningarnas fullständighet

Vid fördelningen av livsmedel och livsmedelsråvaror på import och inhemska framställning har använts den regeln att den kvantitet av en viss vara som importeras under ett kalenderår har konsumerats samma år. För varuslag där importen lämnar det huvudsakliga tillskottet till konsumtionen har i vissa fall använts en motsatt metodik. För dessa - de viktigaste posterna är oljor och vin - har konsumtionen minskats med varor av inhemska ursprung, framställda under samma kalenderår. Den återstående delen har betraktats som import under det ifrågavarande konsumtionsåret och åsatts löpande importpris.

Ett speciellt problem har mött vid beräkningen av värdet för råvaror, vilka vid den industriella förädlingen lämnar biprodukter, som inte inräknas i livsmedelskonsumtionen. Detta har kringgåtts helt enkelt genom att åsätta råvaran dess producentvärde. Härvid underförstås att det tillverkningsvärde som biprodukten har, jämt motsvarar särkostnaden för biprodukten.

Beträffande de här utförda beräkningarna må nämnas att de på flera punkter avsiktligt förenklats. Sålunda har för livsmedel som undergått industriell förädling endast sådana råvaror följts, vilka härrör från jordbrukssektorn, däri inräknat även trädgård och fiske. Mindre viktiga eller sporadiskt uppträdande varor har uteslutits i den mån de icke ingått i större varugrupper.

Den ganska begränsade kännedom som man har om varusvinn i olika handelsled har medfört starkt schematiska förfaringssätt vid uppskattning av svinnprocenten. En konsekvent metodik har inte heller kunnat tillämpas utan har varierat från fall till fall på sätt som framgår av den följande redogörelsen.

Det må nämnas att beräkningarna för åren 1951-53 delvis är preliminära, då vissa officiella publikationer ej hade utkommit för dessa år vid beräkningstillfället.

I det följande redovisas beräkningsgrunderna i detalj för varje varugrupp. Därvid har samma indelning följts som i appendix 1 för livsmedelskonsumtionen med undantag för smör som behandlats i samband med övriga mjölkprodukter.

Mjöl och bröd

Industriell förädling. Alla varor under ruppen mjöl och bröd har antagits undergå industriell förädling. Av dessa har endast risgryn och rismjöl ansetts härröra från utländsk industri. Tillverkningskvantiteterna har ansetts vara desamma som de konsumerade kvantiteterna. Jordbruksnämndens serier har därför endast omräknats för de löneförmalda kvantiteterna av vete, råg och korn. Dessa serier avser nämligen hel råvara, varför omräkning skett till mjöl med koefficienterna 0,75, 0,90 och 0,75 för respektive vete, råg och korn.

Priserna har genomgående erhållits ur industristatistiken. Priset för avsalumjöl har därvid beräknats som ett vägt medeltal av vete och rågmjöl. Som vikter har använts de förmalda kvantiteterna vete och råg enligt jordbruksnämndens statistik omräknade till mjöl. För risgryn har använts importpriser.

Råvaror. Som råvaror till de livsmedel som upptas under gruppen mjöl och bröd har här endast räknats med de fyra sädesslagen vete, råg, korn och havre. De kvantiteter mjölk, grädde, matfett och socker som ingår i t.ex. gruppen finare bakverk har i stället medräknats under sina respektive varugrupper. Från den sammanlagda förmalningen och löneförmalningen av vete respektive råg har dragits de importerade kvantiteterna av respektive varor för att erhålla den inhemska förbrukningen. Förbrukningen av korn har erhållits som summan av korn till husbehovsförmalning, till korngryn och -mjöl till avsalu samt till kornmjöl som inblandats i avsalumjölet. Dessa kvantiteter framgår av följande sammanställning (miljoner kg).

År	Kornmjöl inblandat i avsalu- mjöl	Total för- brukning av korn- gryn och mjöl	Total för- brukning omräk- nad i korn	År	Kornmjöl inblandat i avsalu- mjöl	Total för- brukning av korn- gryn och mjöl	Total för- brukning omräk- nad i korn
1939	0	26,9	35,8	1946	28,6	45,9	61,0
1940	0	29,4	39,1	1947	60,5	76,9	102,3
1941	18,5	45,1	60,0	1948	62,4	78,6	104,3
1942	84,6	113,7	151,2	1949	-	12,1	16,1
1943	68,2	107,4	142,8	1950	-	11,3	15,0
1944	11,8	37,1	49,3	1951	-	11,6	15,4
1945	10,2	33,1	44,0	1952	-	11,7	15,6
				1953	-	11,0	14,6

Åtgången av havre till havregryn och mjöl har erhållits enligt relationen 1 kg havre = 0,70 kg mjöl. Omräkningskoefficienterna för vete, råg och korn har nämnts tidigare.

Priserna utgörs av producentpris enligt jordbruksnämndens beräkningar och har i regel hämtats från Jordbruksekonomiska Meddelanden. För vete har dock införts en särskild prisberäkning. Ur jordbrukskalkylen har hämtats sammanlagda kvantiteter respektive värden av höstvetete och vårvetete. Till värdena har lagts arealbidrag. De sammanlagda värdena har dividerats med de sammanlagda kvantiteterna och de så erhållna priserna har interpolerats till kalenderår eftersom jordbrukskalkylens uppgifter avser produktionsår (1/9 - 31/8). De använda grunduppgifterna är följande.

Produktions- år	Höst- vete	Vår- vete	Höst- vete	Vår- vete	Areal- bidrag
	Milj. kg.		Milj. kg.		
1938/39	556	108	94,2	20,3	
1939/40	493	121	100,8	25,3	
1940/41	228	119	63,8	35,1	
1941/42	187	80	53,1	25,1	13,0
1942/43	282	102	73,3	28,5	
1943/44	325	111	86,0	33,0	
1944/45	357	66	95,7	18,5	
1945/46	369	61	97,6	17,3	
1946/47	433	87	113,1	25,0	
1947/48	138	170	42,0	58,7	13,0
1948/49	377	220	107,4	75,9	
1949/50	386	224	113,9	78,8	
1950/51	322	215	96,6	71,3	-
1951/52	205	157	83,9	68,2	48,0
1952/53	386	223	206,5	123,4	
1953/54 precl.	433	384	206,5	192,4	

Producentpriset för havre avser vithavre och producentpriset för råg avser höstråg.

Potatis, grönsaker och frukt

Produktion. Hela den konsumerade kvantiteten potatis har ansetts vara av inhemskt ursprung och åsatts samma pris som till producenterna enligt jordbrukskalkylen och jordbruksnämndens undersökning. Konsumtionen av rotfrukter och färska grönsaker antas helt härröra ur inhemsk produktion, varför kvantitetsserierna för dessa varuslag erhålls efter uppräknig av konsumtionen med hänsyn till svinn, vilket uppskattas till ungefär 25 procent av produktionen. För att erhålla den inhemska andelen i konsumtionen av ärtor och bönor har konsumtionen minskats med importen av dessa varor (stat.nr 179 och 180).

Producentpriserna på rotfrukter och grönsaker har erhållits genom en sammanvägning av prisserier som sammanställts inom Jordbrukets Utredningsinstitut. Representantvaror för rotfrukter respektive färska grönsaker är desamma som vid beräkningen av detaljhandelspriserna vid jordbruksnämndens konsumtionsundersökning. Detsamma gäller vikterna. Prisserierna inom Jordbrukets Utredningsinstitut är baserade på uppgifter från Saluhallsstyrelsen, Konsum i Stockholm, Skånecentralen och ett antal konserverfabriker. Prisberäkningarna i öre per kg har sammanställts i nedanstående tablå.

Säsong	Morötter	Kål-rötter	Gul lök	Vägt pris rotfrukter	Vitkål	Tomater	Spennat	Vägt pris grönsaker
1938/39	14,4	7,1	22,5	11,6	10,3	88,4	39,9	28,9
1939/40	14,8	7,0	26,1	12,0	16,3	73,4	48,9	31,0
1940/41	15,1	9,1	44,5	15,0	13,6	98,5	76,2	36,8
1941/42	22,2	11,8	53,5	20,1	23,2	175,1	82,0	59,5
1942/43	15,6	9,3	97,7	20,7	15,7	218,4	85,0	63,2
1943/44	14,7	10,8	45,8	15,9	14,0	160,6	78,6	49,8
1944/45	22,2	12,4	90,1	24,1	19,3	183,0	90,4	59,2
1945/46	11,9	10,1	49,7	14,8	11,7	126,0	91,5	42,5
1946/47	16,9	10,1	36,9	15,5	16,0	154,2	67,3	48,8
1947/48	23,3	13,7	67,9	23,0	19,0	98,9	105,7	43,7
1948/49	13,4	9,6	32,6	13,4	10,6	128,7	81,6	41,3
1949/50	25,4	10,4	34,0	18,8	18,5	143,9	72,2	49,0
1950/51	16,8	10,7	33,3	15,4	13,9	126,1	60,3	41,0
1951/52	32,9	15,8	44,8	25,5	25,3	141,5	84,8	54,5
1952/53	23,1	15,2	47,4	21,6	17,7	157,9	40,2	48,0

För omräkning av ovanstående priser till kalenderår har tagits ett enkelt medeltal av två på varandra följande säsonger. Som representantvara för ärter och bönor har använts **gula matärter**, vilket producentpris erhöles ur Jordbruksekonomiska Meddelanden.

Konsumtionen av inhemska frukter och bär har omräknats till produktion genom justering för ett svinn om 25 procent.

Kvantiteterna för färska sydfruktar och torkad frukt m.m. är desamma som enligt jordbruksnämndens konsumtionsundersökning erhålls ur handelsstatistiken. Ur serien för torkad frukt m.m. utbryts dock fruktkonserver, vilka hänförs till serierna för av utländsk industri förädlade livsmedel.

Producentprisserier för inhemska frukter och för trädgårdsbär har erhöles ur prissammansällningar vid Jordbrukets Utredningsinstitut. Som representantvara för inhemska frukter har använts äpplen, för trädgårdsbär har använts samma varuslag och vägnings-tal som vid värdeberäkningarna för trädgårdsbär enligt jordbruks-nämndens konsumtionsundersökning. Prisserierna i öre per kg fram-går av nedanstående tablå.

Säsong	Äpplen	Röda vinbär	Svarta vinbär	Jordgubbar	Vägt pris trädgårdsbär
1938/39	41,6	37,2	109,9	47,8	58,1
1939/40	20,5	27,9	60,3	54,4	50,3
1940/41	48,9	36,2	68,2	95,1	77,9
1941/42	52,4	57,8	109,9	96,9	91,7
1942/43	69,8	73,0	151,3	125,3	120,0
1943/44	69,0	68,0	141,2	120,8	114,3
1944/45	73,3	62,5	122,3	105,2	100,1
1945/46	75,1	58,7	111,0	90,6	88,3
1946/47	66,7	36,3	80,3	77,1	69,6
1947/48	66,5	47,2	127,5	101,4	95,8
1948/49	64,0	61,5	154,6	135,1	124,3
1949/50	31,5	60,9	157,2	115,6	113,0
1950/51	32,7	60,0	116,4	81,1	83,9
1951/52	56,1	86,7	150,3	89,8	101,3
1952/53	60,6	68,3	133,1	93,2	96,2
1953/54	56,6				111,0

För åren 1939-45 är den vägda producentprisserien för trädgårdsbär icke jämförbar med jordbruksnämndens undersökning. I stället har med ledning av jämförelser för de senare åren antagits att producentvärdet utgör 80 procent av konsumentvärdet åren 1939-45.

Priserna på färska sydfruktar och torkad frukt m.m. har erhöles ur importstatistiken. Därvid är att märka att även här fruktkonserver brutits ur och bildar en särskild serie.

En emot detaljhandelspriset svarande serie för producentpriserna på lingon har icke varit möjlig att erhålla. Producentpriset på skogsbär har därför med ledning av muntliga uppgifter rörande olika handelsomkostnader beräknats till 75 procent av konsumtionsvärdet. Eftersom svinnet har beräknats till 25 procent blir handelsmarginalen 77,5 procent.

Socker och sirap

Industriell förädling. Kvantiteten socker av inhemsk tillverkning har erhållits genom att från sockerkvantiteterna till övriga förbrukare dra importen av raffinerat socker. Samma metod har använts för sirap.

Tillverkningspriset för socker och sirap har hämtats ur industristatistiken.

Importen av raffinerat socker och sirap har åsatts importpriset för att erhålla importvärdet. Därjämte sker en import av halvfabrikat i form av råsocker (statistiskt nummer 283 och 284 i handelsstatistiken), som även upptagits bland importserierna.

Råvaror. Vid beräkningen av den inhemska förbrukningen av sockerbeter till framställning av socker och sirap har använts följande metod. Den totala förbrukningen av socker och sirap minskad med import av raffinerat socker och sirap har omräknats med hjälp av relationerna 1 kg socker = 1,06 kg råsocker och 1 kg sirap = 1,44 kg råsocker. Den så erhållna kvantiteten har minskats med importen av råsocker och förbrukningen av råsocker har omräknats till sockerbeter enligt relationen 1 kg råsocker = 6,25 kg sockerbeter innehållande 17,5 procent socker. Det statligt fastställda grundpriset för producent vid 16 procent sockerhalt har omräknats till 17,5 procent sockerhalt (koefficient 1,094) för att beräkna det totala producentvärdet av sockerbeter.

Chokladvaror, karameller

Industriell förädling. Konsumtionen av chokladvaror har antagits helt härröra ur inhemsk tillverkning därav. Tillverkningspriset har erhållits ur industristatistiken genom jämförelse av värde och kvantitet för kakaoprodukter exklusive kakaopulver, -smör och -skal samt för karameller m.m. För importerade kryddor har priset erhållits genom att jämföra värde och kvantitet för importerade kryddor enligt handelsstatistiken. För senap har tillverkningsvärdet erhållits ur industristatistiken genom jämförelse mellan värde och kvantitet för färdiglagad senap.

Råvaror. Som råvaror vid chokladfabrikationen räknas här endast kakaoböner; åtgången av socker, nötter och mandel, mjölk m.m. antas ingå under respektive varugrupper. Den beräknade förbrukningen av kakaoböner innefattar även framställningen av kakaopulver. Genom en jämförelse mellan choklad- och konfektindustrins framställning av kakaoprodukter och dess förbrukning av kakaoböner samt mellan denna och importen av kakaoböner har framräknats en justerad förbrukning av kakaoböner i choklad- och konfektionsindustrin. Denna har därefter uppräknats med skillnaden mellan beskattningsvärde på chokladvaror enligt kontrollstyrelsen och tillverkningsvärde enligt industristatistiken. Beräkningen framgår av tabblån nedan.

År	Choklad-och konfektindu- strins beräk- nade förbruk- ning av kaka- böner	Uppräknings- faktor	Beräknad total för- brukning av kakaoböner
	milj. kg.		milj. kg.
1939	7,6	1,10	8,4
1940	6,2	1,10	6,8
1941	4,3	1,10	4,7
1942	5,0	1,10	5,5
1943	4,2	1,07	4,5
1944	6,1	1,05	6,4
1945	8,4	1,08	9,1
1946	10,9	1,03	11,2
1947	7,7	1,03	7,9
1948	8,6	1,00	8,6
1949	9,9	1,00	9,9
1950	10,4	1,00	10,4
1951	6,8	1,00	6,8
1952	6,7	1,00	6,7
1953	6,5	1,00	6,5

Som råvara vid senapsfabrikationen har här upptagits vitsenapsfrö, vilket antas helt härröra från inhemsk produktion. För beräkning av råvaruförbrukningen har antagits att 0,2 kg vitsenapsfrö åtgår för framställning av 1 kg senap. Producentpriset för vitsenapsfrö har från och med produktionsåret 1942/43 erhållits ur jordbrukskalkylen och interpolerats till kalenderår. För tidigare år har priset antagits förändra sig i takt med tillverkningspriset på rapsolja enligt industristatistiken.

Mjölksprodukter (även smör)

Industriell förädling. Import av mjölksprodukter har ansetts ske endast för ost. Tillverkningskvantiteterna för konsumtionsmjölk, grädde och smör har därför antagits vara desamma som de konsumerade kvantiteterna av dessa varor levererade från mejeri. Ostkonsumtionens storlek har justerats för det 5-procentiga svinnet i handeln och därefter minskats med importen av ost för att erhålla tillverkningskvantiteten.

Tillverkningspriserna för konsumtionsmjölk, tunn och tjock grädde har erhållits från SMR, för smör har använts riksnoteringen, och för ost har priset erhållits genom jämförelse mellan värde och kvantitet för annan mejerios.

Råvaror och övrig produktion. Den kvantitet mjölk som åtgått för framställning av mjölksprodukter vid mejeri till inhemsk konsumtion har erhållits genom att minska den totala mjölkinvägningen med beräknad åtgång av mjölk för framställning av de exporterade kvantiteterna smör, ost, torrmjök samt kondenserad mjölk och grädde. Mjölkatgången för exportprodukterna har erhållits med hjälp av relationerna 1 kg smör = 24 kg mjölk, 1 kg ost = 11 kg mjölk, 1 kg torrmjök = 8 kg mjölk och 1 kg kondenserad mjölk eller grädde = 2 kg mjölk. Priset per kg mejerimjök har beräknats ur material från jordbrukskalkylen och SMR:s prisstatistik. Den totala mjölklikviden varje produktionsår har jämförts med mjölkinvägningen till mejerier för samma period. Omräkning till kalenderår har därefter skett med ledning av de skillnader mellan mejerimjökspriser per produktionsår och kalenderår som framgår av prisserier i Jordbruksekonomiska Meddelanden. Eftersom beräkningarna av mejeriernas mjölklikvider ändras från och med produktionsåret 1945/46 och resultatet därigenom blivit högre än de tidigare beräkningarna, har den äldre serien för att erhålla jämförbarhet med den nya ökat med 5 procent för produktionsåren 1938/39 - 1944/45. Den så justerade serien för mjölklikvider, mjölkinvägning och omräkningsfaktorn till kalenderår framgår av nedanstående sammanställning.

Produktionsår	Mjölklivider milj. kr.	Mjölkinvägning milj.kg.	Omräkningsfaktor till kalenderår
1938/39	425,6	3129,1	1,05
1939/40	473,9	3112,2	1,08
1940/41	537,7	2746,4	1,05
1941/42	524,6	2523,7	1,02
1942/43	556,5	2718,4	1,00
1943/44	637,8	3068,0	1,00
1944/45	693,0	3262,9	1,00
1945/46	778,7	3515,8	1,01
1946/47	817,7	3522,1	1,05
1947/48	908,8	3316,2	1,00
1948/49	979,1	3540,9	1,01
1949/50	1121,5	3923,0	1,00
1950/51	1128,9	3858,2	1,05
1951/52	1315,2	3670,2	1,01
1952/53	1323,6	3665,7	1,00
1953/54	1296,6 prel.		

Kvantiteterna mjölk utanför mejeri erhålls som summan av jordbrukarnas naturakonsumtion, försäljning av konsumtionsmjölk utanför mejeri och mjölkåtgång för framställning av lantsmör.

Dessa kvantiteter liksom priserna har erhållits ur material från jordbrukskalkylen.

Margarin och övriga fetter (ej smör)

Industriell förädling. Under denna rubrik upptas endast beräkning av hushållsmargarinets tillverkningsvärde, medan bagerimargarinet och övriga fetter ingår i en vidare förädlingsprocess. Den tillverkade kvantiteten hushållsmargarin antas lika stor som den konsumerade. Tillverkningspris erhålls ur industristatistikens uppgifter för kvantitet och värde på så kallat annat margarin.

Av importserier har endast medtagits halvfabrikat i form av vegetabiliska och animaliska oljor som används vid framställning av margarin och liknande fettemulsioner. Till sådan olja räknas palmkärnolja, kokosolja, jordnötolja, bomullsfröolja och sojaolja, samt härdat animaliskt fett och annan tran. Värden och kvantiteter för de vegetabiliska oljorna har erhållits ur handelsstatistiken. Importen av de animaliska oljorna har beräknats på följande sätt:

Från förbrukningen av härdad valolja till framställning av margarin och andra fettemulsioner har dragits samma års import av härdat animaliskt fett. De år som denna import varit större än förbrukningen (1939/40 och 1946) har importen satts lika med förbrukningen. Då årsförbrukningen varit större än importen har skillnaden antagits utfyllas av annan tran som undergått härdning inom landet. Differensen mellan förbrukning och import av den härdade valoljan har räknats om till tran enligt relationen 1 kg härdat fett = 1,07 kg tran. De beräknade kvantiteterna framgår av följande tablå (milj.kg.).

År	Palmkärnolja och kokosolja stat.nr 269; 270:2	Jordnöt-bomullsfrö-och sojaolja stat.nr 264, 265, 267	Härdat animaliskt fett stat.nr 255	Annan tran stat.nr 252	Summa
1939	2,2	8,9	12,7	-	23,8
1940	1,8	6,4	5,8	0	14,0
1941	0,7	2,0	-	4,8	7,5
1942	4,2	5,9	-	7,6	17,7
1943	0,2	8,0	-	6,8	15,0
1944	1,4	1,0	-	-	2,4
1945	0	0,4	0	-	0,4
1946	1,5	0,3	1,3	0	3,1
1947	1,9	1,6	5,9	3,1	12,5
1948	5,0	0,4	6,8	11,0	23,2
1949	5,1	0,1	11,4	6,6	23,2
1950	6,4	0,9	9,5	6,8	23,6
1951	14,8	0,4	11,4	7,0	33,6
1952	11,4	1,1	11,3	7,8	31,6
1953	3,0	1,1	5,2	11,0	20,3

Priserna för dessa serier har hämtats ur handelsstatistiken.

Råvaror. Som underlag för beräkningen av råvaruåtgång vid framställning /^{av} margarin m.fl. matfetter har använts uppgifter som erhållits från jordbruksnämnden. Dessa uppgifter framgår av följande sammanställning. Vid beräkningen av förbrukningen av rapsolja har den härdade omräknats till flytande enligt relationerna 1,02 raffinerad olja = 1,0 kg härdad. Kvantiteterna i följande sammanställning i milj.kg.

År	Kokos- och palm- kärnolja	Övriga importe- rade vege- tabiliska oljor och fetter	Raps- olja	Övriga inhemska oljor	Härdat anima- liskt fett	Talg, ister m.fl. anima- liska fetter	Summa
1939	27,1	8,5	-	-	12,7	3,3	51,6
1940	18,3	6,2	-	-	5,8	3,3	33,6
1941	9,6	4,8	-	-	4,5	3,0	21,9
1942	12,9	8,2	-	-	7,1	6,0	34,2
1943	7,6	12,8	0	0,3	6,4	4,2	31,3
1944	7,4	15,7	0,7	0,8	-	7,7	32,3
1945	11,7	20,7	0,7	0,7	-	6,2	40,0
1946	6,7	7,9	0,3	0,1	1,3	3,8	20,1
1947	10,0	0,5	1,3	3,2	8,8	3,1	26,9
1948	15,5	1,0	6,4	0,3	17,1	3,1	43,4
1949	21,6	0	18,0	0,1	17,6	4,7	62,0
1950	23,9	0	23,0	0,2	15,9	5,5	68,5
1951	29,1	0	23,5	0,5	17,9	3,5	74,5
1952	31,6	0	19,7	1,9	18,5	7,7	79,4
1953	28,8	0	20,4	2,0	15,5	13,8	80,5

Åtgången av inhemskt rapsfrö för framställning av den i sammanställningen angivna mängden flytande rapsolja har erhållits med hjälp av två relationer, den ena fast som avser omräkning av den flytande till rå rapsolja, och den andra rörlig som avser omräkningen av rå rapsolja till rapsfrö. Den förra relationen är: 1 kg raffinerad rapsolja = 1,1 kg rå rapsolja. Den senare framgår av nedanstående tabell

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Kg rapsfrö per kg rå rapsolja	2,3	2,4	2,5	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4

Dessa siffror har erhållits genom att i industristatistiken jämföra framställningen av rå rapsolja med förbrukningen av rapsfrö.

Senapsoljan har fått utgöra representant för de övriga inhemska vegetabiliska oljorna. Omräkning till råvara har därför skett, som om denna grupp endast bestod av senap. De använda relationstalen har varit för omräkning av flytande olja till rå olja 1,06 och för omräkning av rå olja till senapsfrö 3,7.

Priserna för raps- och senapsfrö har erhållits ur jordbrukskalkylen. Priset för raps utgör därvid ett vägt medelpris för

skörden under kalenderåret av höst- och vårraps samt höst- och vår-rybs, varvid de av odlarna inlevererade kvantiteterna (9 procents vattenhalt) varit vikter.

Vid beräkningen av råvaruåtgången för importerade vegetabiliska oljor har kokos- och palmkärnolja hållits isär från övriga oljor. Den totala förbrukningen av kokos- och palmkärnolja för framställning av matfett har minskats med importen av dess oljor. Den resterande kvantiteten har antagits helt bestå av kokosolja, som erhållits ur kopra vid inhemskt oljeslageri. Förbrukningen av kopra har erhållits med hjälp av relationen 1 kg kokosolja = 1,6 kg kopra. Denna relation har beräknats ur industristatistikens uppgifter om framställning av rå kokosolja och förbrukning av kopra.

För att beräkna råvaruåtgången för övriga vegetabiliska oljor har den totala förbrukningen av raffinerade oljor för framställning av matfett omräknats till rå vara med hjälp av relationen 1 kg raffinerad olja = 1,05 kg rå olja och därefter minskats med importen av jordnöt-, bomullsfrö- och sojaolja. De så erhållna kvantiteterna har omräknats till frö med ledning av ur industristatistiken erhållna relationstal. Eftersom fördelningen av oljebereidningen på olika slag av oljefröer varierat starkt från år till år har förbrukningen av kg fröer per kg rå olja även varierat. De oljefröer som medtagits ur industristatistiken är jordnöt, bomullsfrö, sesam och soja. De använda relationstalen är följande.

	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948
Kg fröer per kg rå olja	5,43	2,40	2,36	2,61	2,61	2,70	2,09	2,05	4,67

För animaliska fetter och oljor har icke beräknats några råvarukvantiteter. Beträffande talg, ister m.fl. animaliska fetter har det antagits att dessa kvantiteter erhållits ur inhemsk slakt och att råvaruåtgången därför är inräknad i djurslakten, som beräknats särskilt.

Priset på den beräknade förbrukningen av kopra har erhållits ur handelsstatistiken, liksom priset på förbrukningen av övriga oljefröer. Den senare prisserien har erhållits genom jämförelse med det sammanlagda värdet av jordnötter, sojabönor och andra oljeväxtfröer (stat.nr. 203, 205 och 207) och de sammanlagda kvantiteterna av dessa fröer.

Industriell förädling. Alla slaktdjur har antagits undergå industriell förädling med undantag av hemslakt och fjäderfä. Tillverkningskvantiteterna har erhållits genom att minskade bruttokonsumtionen till konsumenter med importen omräknad i kött med ben. Detta gäller nötkött, fårkött och fläsk. För kalvkött har inte upptagits någon import. För charkuterivaror har inte heller upptagits någon import utan de inom landet tillverkade kvantiteterna har antagits vara lika stora som de konsumerade.

Som priser har använts ur industristatistiken framräknade värden per kg av de olika varuslagen. För åren 1939-40 är nötkött, kalvkött och fårkött sammanslagna i redovisningen. Det har antagits att prisutvecklingen för de enskilda varuslagen har förlöpt parallellt med genomsnittspriset för samtliga tre varuslag.

Av de importerade köttslagen har nötkött, fårkött och fläsk förts till livsmedel som förädlas av utländsk industri, medan hästkött förts till halvfabrikat från utländsk industriell livsmedelsförädling, emedan hästkött antagits uteslutande användas i charkuterivaror. Kvantitets- och värdeserier har erhållits direkt ur handelsstatistiken.

Produktion. För att erhålla åtgången av råvaror för framställning av kött och fläsk till inhemsk konsumtion har uppgifter för totalförbrukningen av olika köttslag minskats med importen i förevarande fall, dvs. för nötkött, fårkött, fläsk, hästkött och fjäderfä. Kalvkött har antagits helt härröra ur inhemska råvaror. Totalförbrukningen av de olika köttslagen återges i nedanstående sammanställning (milj.kg.).

År	Kött av storboskap	Kött av större kalv	Kött av mindre kalv	Kött av får och getter	Kött av häst	Fläsk	Fjäderfäkött
1939	88,0	34,2	12,7	3,3	13,1	141,3	9,6
1940	98,2	30,9	13,5	2,2	14,2	140,1	10,1
1941	83,4	23,0	12,5	1,7	11,9	130,0	11,3
1942	65,6	12,9	11,1	2,2	6,7	99,4	10,4
1943	58,8	12,2	15,4	2,7	7,6	125,9	9,3
1944	74,3	13,9	16,3	4,1	9,2	149,3	8,8
1945	69,2	13,7	13,7	4,1	9,4	129,8	9,4
1946	94,7	20,0	13,9	4,0	15,7	129,9	10,9
1947	94,4	19,3	14,5	4,7	22,4	128,7	12,5
1948	86,1	15,8	14,9	3,5	12,2	140,2	12,4
1949	85,5	18,1	14,8	3,0	15,2	166,2	12,1
1950	98,6	25,1	12,9	2,5	13,0	172,5	12,7
1951	106,0	24,4	13,5	2,0	12,5	175,0	13,0
1952	104,9	22,2	12,8	2,1	14,9	175,8	12,8
1953	104,7	22,9	12,6	2,2	13,4	173,8	12,9

Vid värdeberäkningen har priserna erhållits ur Jordbruksekonomiska Meddelanden och utgörs av avräkningspriserna för storboskap, för större kalv i klass I, för mindre kalv i klass I, för svin i klass I, för får (lamm) i klass I och för häst i klass I. För fjäderfä har företagits en särskild prisberäkning. I jordbrukskalkylen är för produktionsår beräknat det totala värdet av fjäderfäslakten. Med ledning av likaledes i jordbrukskalkylen erhållna uppgifter om antalet slakthöns och kycklingar av olika slag samt beräknade medelvikter har framräknats en serie för slaktkvantiteterna. Därvid har räknats med tre grupper, utgallringshöns, kycklingar och ungtuppar till slakt samt speciell kycklingproduktion till slakt med medelvikter per styck av 1,9, 1,0 och 0,5 kg. De erhållna värdena per kg har interpolerats till kalenderår. Resultaten av beräkningarna med undantag för interpolationen framgår av nedanstående sammanställning.

Produktionsår	Utgallringshöns mil.j.st.	Kycklingar, ungtuppar till slakt mil.j.st.	Speciell kycklingproduktion till slakt mil.j.st.	Total höns-slakt mil.j.kg.	Värde av höns-slakt mil.j.kr.	Pris i kr/kg
1938/39	1,6	3,0	1,0	6,5	5,9	0,91
1939/40	2,0	3,0	1,0	7,2	6,4	0,89
1940/41	3,1	2,4	-	8,3	8,8	1,06
1941/42	3,8	2,3	-	9,4	16,0	1,70
1942/43	2,0	3,0	-	6,7	14,6	2,18
1943/44	1,8	3,5	0,5	7,3	12,8	1,75
1944/45	1,8	3,8	0,5	7,5	13,5	1,80
1945/46	2,2	5,0	0,5	9,3	14,7	1,58
1946/47	2,9	5,0	0,5	10,7	15,5	1,45
1947/48	3,4	6,0	0,5	12,7	18,6	1,46
1948/49	3,2	5,5	0,5	11,8	15,9	1,35
1949/50	3,7	5,2	0,5	12,4	15,1	1,22
1950/51	3,7	5,2	0,5	12,4	17,8	1,44
1951/52	3,7	5,2	0,5	12,4	19,8	1,60
1952/53	3,7	5,2	0,5	12,4	21,6	1,74
1953/54				12,4	22,5	1,81

Ägg

Produktion. De kvantiteter ägg som erhålls ur inhemsk produktion har beräknats på så sätt att konsumtionen minskats med import.

Producentpriset är detsamma som priset för producenternas naturakonsumtion. Importvärdet har hämtats ur importstatistiken.

Fisk

Industriell förädling. De konsumtionsserier för fisk, som antagits undergå industriell förädling, är fiskkonserver och delvis salt sill och strömming. Den inhemska tillverkningen av fiskkonserver har antagits vara lika stor som de i industristatistiken angivna kvantiteterna minskat med export. Vid beräkningen av tillverkningskvantiteterna för salt sill har antagits att konsumtionen av inhemska salt sill i första hand undergått industriell förädling, dock högst med de kvantiteter som står angivna i industristatistiken för saltad och rökt sill och strömming.

Tillverkningspriserna för salt sill respektive fiskkonserver har erhållits ur industristatistiken.

Produktion. Den totala förbrukningen av fisk består dels av råvaror för den industriella förädlingen till inhemska konsumtion, dels av försäljning till direkt konsumtion. Vid beräkningen av fiskåtgången har för salt sill använts relationen 1 kg färsk sill = 0,75 kg salt sill och för fiskkonserver 1,5 kg färsk fisk = 1 kg fiskkonserver. Vid beräkningen av råvaruåtgången för framställning av sillkonserver har antagits att importen av kryddad sill helt och hållet använts för inhemska inläggningar, varför råvaruåtgången för framställning av sillkonserver minskats med dessa importkvantiteter omräknade till färsk sill. Därvid har använts samma omräkningstal som för salt sill. De kvantiteter av saltsjöfisk som icke åtgått som råvara för industriell förädling har antagits gå till färskkonsumtion och hemmasaltning. I fråga om den färska insjöfisken har den konserverade kvantiteten omräknats med hänsyn till svinn och förbrukningen uppskattats till 13 milj.kg per år.

Producentpriserna för saltsjöfisk har erhållits genom jämförelser mellan fiskestatistikens uppgifter om totalt fångstvärde och total fångstkvanitet. Därvid har sill, strömming och skarpsill sammanräknats för sig och övrig fisk för sig. De därvid erhållna genomsnittspriserna har därefter delats upp på ett pris för försäljning till direkt konsumtion och ett pris för försäljning till fabrik. Det senare har antagits vara 25 procent lägre än det förra. Vid beräkningen har antagits att även de exporterade kvantiteterna uppgått till samma priser som försälj-

ningen till fiskfabriker. Prisskillnaden har erhållits med ledning av de genomsnittliga skillnaderna i noteringarna vid fiskauktionerna enligt uppgifter som erhållits från jordbruksnämnden. Producentpriset på färsk insjöfisk har erhållits som enkelt medeltal av abborre och gädda enligt uppgifter i publikationen Fiske rörande sötvattensfiske för Vättern i dess helhet.

Drycker

Kaffe, te och kakao

Industriell förädling. Det har antagits att hela konsumtionen av kakaopulver erhålls ur inhemsk tillverkning. Likaledes har i förenklingssyfte rostat kaffe och kaffesurrogat antagits härröra ur inhemsk tillverkning. Priser på dessa varor har erhållits ur industristatistiken.

Te har antagits härröra från förädling vid utländsk industri. Som tillverkningspris har använts importvärdet per kg.

Råvaror. Som råvara vid framställningen av kakaopulver har upptagits kakaoböner. De förbrukade kvantiteterna ingår i de kvantiteter kakaoböner som beräknats ovan under rubriken chokladvaror. Som råvara till rostat kaffe har upptagits orostat kaffe. Åtgången har därvid beräknats enligt relationerna 1,2 kg orostat kaffe = 1 kg rostat. För framställning av kaffesurrogat har icke upptagits någon särskild råvaruförbrukning utan det har antagits att de till huvudsaklig del ingår i förbrukning av övriga jordbruksprodukter, t.ex. råg.

Som pris på orostat kaffe har använts importvärdet per kg.

Malt- och läskedrycker

Industriell förädling. Hela konsumtionen av maldrycker antas härröra ur inhemsk industriell tillverkning.

Vid beräkning av tillverkningsvärdet för maldrycker har använts uppgifter om värdet per kg ur industristatistiken dels för maldrycker klass II, dels för maldrycker klass I vanlig

färsk svagdricka. Den förra serien har använts för beräkning av värde för pilsner och avser värdet inklusive tillverkningskost. Den senare används vid värdeberäkning av svagdricka.

Konsumtionen av läskedrycker har antagits helt härröra från inhemsk tillverkning. Tillverkningspris har erhållits genom jämförelse mellan värden och kvantiteter för tillverkningen av mineralvatten och läskedrycker enligt industristatistiken.

Råvaror. Som råvaror för tillverkning av maldrycker har upptagits dels förbrukning av inhemskt malkorn, dels av importerad humle. Uppgifter om malkornsförbrukningen har erhållits ur Accispliktiga näringar medan humleförbrukningen hämtats direkt ur importstatistiken.

Som pris på malkorn har använts korn-priset enligt Jordbruksekonomiska Meddelanden. För humle har använts importpriset.

Förbrukning av råvaror för framställning av läskedrycker, såsom socker, frukt och bär, ingår i redovisningen för dessa varor.

Sprit och vin

Industriell förädling. Vid beräkning av inhemsk tillverkning av spritdrycker har konsumtionen enligt jordbruksnämndens undersökning minskats med importen av spritdrycker (stat.nr 340-51). Den inhemska tillverkningen av viner har hämtats ur Accispliktiga näringar. Förbrukningen av importerade viner har därefter beräknats sålunda. Den årliga konsumtionen av viner har minskats med dels den inhemska tillverkningen av viner, dels de importerade kvantiteterna av vin på andra kärl (stat.nr 334-339), varefter återstoden har ansetts härröra ur import av vin på fat.

Priset på spritdrycker respektive vin för beräkning av tillverkningsvärde har hämtats ur industristatistiken vid en jämförelse mellan värde och kvantitet för renat brännvin räknad i normalliter, respektive fruktvin. Värden för de importerade spritdryckerna och vinerna har erhållits ur handelsstatistiken.

Råvaror. Som råvara för framställning av spritdrycker har här upptagits potatis. Kvantiteterna har erhållits ur Accispliktiga näringar och priserna på bränneripotatis ur jordbrukskalkylen.

Förbrukningen av frukt och bär vid vintillverkningen ingår i den beräknade totala förbrukningen av frukt och bär.

Subventioner och skatter

Som underlag för serierna över subventioner och skatter har använts beräkningar av de statliga subventionerna och rabatterna på livsmedelsområdet publicerade i propositionerna rörande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, Budgetredovisningen, Accispliktiga näringar och Handel.

Eftersom uppgifterna i propositionerna avser produktionsår och uppgifterna enligt budgetredovisningen budgetår, har de omräknats till kalenderår.

Subventionsserierna avser:

	Ur:
Pristillägg på mjölk och mejeriprodukter) propositionerna rörande) prisreglerande åtgärder
Producent- och kontantbidrag på mjölk	
Pristillägg på kött, fläsk och ägg) jordbruksnämndens konsumtionsundersökning
Prisrabatter på matfett och mjölk) budgetredovisningen
Förmalningsersättning	

Skatteserierna avser:

	Ur:
Kaffeskatt) budgetredovisningen
Brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel samt omsättnings- och utskänkningsskatt på spritdrycker och vin	
Malt- jämte maltdrycksskatt samt skatt å läskedrycker	
Varuskatt på chokladvaror och konfektyrer) accispliktiga näringar
Införseltullar på kakaoböner, te, kaffe, sprit och vin) handel

Omsättningsskatten för vissa livsmedel för perioden 1941-46 har beräknats ha utgått med 5 procent på följande livsmedel.

Av vegetabilier: Hela konsumtionen av sydfrukter, torkade frukter, socker, sirap, choklad och kryddor. Konsumtionen exklusive naturakonsumtionen av rotfrukter, torkade ärtor och böner, färska grönsaker, inhemska frukter och bär.

Av animalier: Hela konsumtionen av fisk, charkuterivaror. Konsumtionen exklusive naturakonsumtion och återtag av ost, nötkött och kalvkött, fläsk, fjäderfä och ägg.

Av övriga livsmedel: Hela konsumtionen av kakaopulver, te, kaffe, kaffesurrogat, pilsner, svagdricka och läskedrycker.

Serierna framgår av tabell 1 och 2.

Vid bortrensning av skatter och subventioner från de olika handelsleden har följande förfarande använts:

Det totala tillverkningsvärdet har minskats med skatter på tillverkning av drycker samt med tullmedel på te, sprit och vin. Tillverkningsvärdet för inhemsk livsmedelsförädling har minskats med brännvinstillverkningskatt och maldrycksskatt. Producentvärdeserierna för samtliga jordbruksprodukter, för inhemska jordbruksprodukter och för råvaror till industriell livsmedelsförädling har minskats med pristillägg på mjölk och mejeriprodukter, kött, fläsk och ägg samt producent- och kontantbidrag på mjölk.

Tabell 1. Subventionsserier för livsmedel omräknade till kalenderår, milj. kr.

År	Subventioner till produktion				Subventioner till konsumtion					Samtliga till konsumtion	Samtliga subventioner
	Animalier				Vegetabilier	Animalier					
	Pristilllägg för mjölk- o. mejeri-produkter	Producent- o. kontantbidrag	Pristilllägg för kött, fläsk o. ägg	S:a		Prisrabatt., mjölk o. grädde	Prisrabatt., smör	S:a			
1939											
1940	56,7	28,6	1,1	86,4		25,8	25,8	25,8	112,2		
1941	65,7	37,3	1,0	104,0	39,4	8,8	53,8	62,6	102,0	206,0	
1942	66,3	41,8	0,7	108,8	40,3	24,2	60,7	84,9	125,2	234,0	
1943	60,3	43,7	3,0	107,0	35,1	37,3	70,0	107,3	142,4	249,4	
1944	69,1	45,6	3,5	118,2	40,8	35,2	61,5	96,7	137,5	255,7	
1945	73,2	50,4	6,1	129,7	37,8	34,2	55,7	89,9	127,7	257,4	
1946	67,7	50,9	10,1	128,7	19,7	31,8	50,0	81,8	101,5	230,2	
1947	64,2	49,3	14,4	127,9		28,6	41,6	70,2	70,2	198,1	
1948	104,7	53,8	21,6	180,1						180,1	
1949	125,6	70,7	37,5	233,8						233,8	
1950	145,0	71,8	31,2	248,0						248,0	
1951	151,0	69,4	24,7	245,1						245,1	
1952	229,4	64,4	36,4	330,2						330,2	
1953	215,9	54,7	1,3	271,9						271,9	

Tabell 2. Skatteserier för livsmedel avseende kalenderår, milj. kr.

År	Skatter på tillverkning av drycker						Skatter på konsumtion											Samtliga	Samtliga skatter	
	Kaffe-skatt	Brännvinstillverknings-skatt	Malt-drycks-skatt	Tull-medel kaffe	Tull-medel kakao-bönor	S:a	vegetabilier			anima- lier		drycker					Samtliga			Samtliga skatter
							Varu-skatt på choklad o. konfektyrer	Om-sättn.-skatt	S:a	Om-sättn.-skatt	Tull-medel te	Rusdr.-förs.-medel, oms., utsk.-skatt på sprit o. vin	Tull-medel sprit och vin	Skatt å läskedrycker	Om-sättn.-skatt	S:a				
1939	7,4	21,2	33,3	25,2	1,4	88,5					1,0	171,9	9,2	1,0		183,1	183,1	271,6		
1940	17,9	17,4	36,4	18,0	1,0	90,7					0,8	210,9	5,3	4,3		221,3	221,3	312,0		
1941	14,2	10,7	35,8	7,8	0,8	70,3	24,3	51,5	75,8	50,5	0,4	227,3	4,4	7,0	15,1	254,2	380,5	450,8		
1942	5,3	10,1	36,2	3,6	0,7	55,9	47,7	38,3	86,0	44,1	0,3	275,5	4,3	7,8	13,0	300,9	431,0	486,9		
1943	7,2	20,6	37,6	4,8	0,6	70,8	48,5	39,2	87,7	49,2	0,5	347,5	5,4	9,3	14,8	377,5	514,4	585,2		
1944	11,9	22,7	38,0	9,1	1,5	83,2	59,8	42,7	102,5	56,6	0,5	384,4	4,1	11,6	17,0	417,6	576,7	659,9		
1945	19,1	20,1	40,5	12,4	0,8	92,9	61,6	41,8	103,4	57,7	0,8	401,4	6,2	13,4	20,5	442,3	603,4	696,3		
1946	24,1	21,0	44,1	22,2	1,5	112,9	62,6	60,7	123,3	65,3	0,7	441,1	10,8	14,8	25,1	492,5	681,1	794,0		
1947	19,9	19,9	50,9	21,0	0,0	111,7	65,2		65,2		1,0	493,6	12,4	19,4		526,4	591,6	703,3		
1948	13,8	27,5	61,2	15,6	1,2	119,3	104,3		104,3		2,4	549,1	14,2	26,3		592,0	696,3	815,6		
1949	8,7	27,3	67,2	15,6	1,5	120,3	110,6		110,6		1,4	575,3	10,9	29,9		617,5	728,1	848,4		
1950	8,9	19,2	68,9	15,3	1,6	113,9	108,7		108,7		2,2	592,4	11,1	30,8		636,5	745,2	859,1		
1951	14,2	22,6	74,5	18,8	1,0	131,1	106,7		106,7		0,8	652,2	11,4	33,0		697,4	804,1	935,2		
1952	16,4	27,2	79,0	21,4	1,0	145,0	115,5		115,5		0,9	703,9	13,4	35,2		753,4	868,9	1013,9		
1953	17,1	26,1	79,5	24,2	0,8	147,7	119,8		119,8		0,9	734,6	13,4	35,3		784,2	904,0	1051,7		